

Priporočila za vključevanje raziskovalcev v procese upravljanja z raziskovalnimi podatki

The 6 Pillars of Engaging Researchers in Research Data Management (RDM)

Miro Pušnik, CTK

februar 2021

Problemi

RDM je sorazmerno zapleten postopek.

Slabo poznavanje načel FAIR med raziskovalci.

Politike financerjev vse bolj zahtevajo deljenje podatkov po načelih FAIR.

Infrastruktura za RDM še ni v celoti vzpostavljena.

Ni internih aktov (pravilniki, interne politike, strategije...).

Nejasna vloga pomena RD pri vrednotenju raziskovalnega dela.

Izkušnje CTK na tem področju

Pomembnost jasno zapisanih pravil, zahtev ali politik.

Pomen osebnega pristopa do raziskovalcev.

SICRIS kot prednost Slovenije.

Vloga RDM pri vrednotenju raziskovalnega dela.

Pomen nacionalne odprte infrastrukture na področju RDM.

The screenshot shows the homepage of the COVID-19 Data Portal Slovenia. At the top, there is a navigation bar with the logo 'COVID-19 Data Portal SLOVENIA' and links for 'O portalu', 'Evropski portal', 'Podporne storitve', and a button 'Objavite podatke'. Below the navigation bar, there is a horizontal menu with categories: 'Genomika in transkriptomika', 'Proteini', 'Slikovni podatki', 'Sestavljeni ciljni podatki', 'Zdravstveni podatki', 'COVID 19 Viri', and 'Družbeni vidiki'. A large banner image with a virus background contains the text 'Pospeševanje raziskav z deljenjem podatkov o raziskavah COVID'. Below the banner, there is a paragraph of text: 'Slovenski COVID-19 podatkovni portal podaja informacije, navodila, orodja in storitve za raziskovalce, ki bi želeli uporabljati slovensko in evropsko COVID 19 infrastrukturo posredovati podatke v European COVID-19 Data Portal. Portal bomo posodabljali z novimi informacijami storitvami, orodji in podatki. Dobrodošli so vsi predlogi, kor dopolnitve. Vsi, ki bi želeli sodelovati pri pripravi informacij ali posredovati podatke, prosim pošljite e-pošto na covid19dataportal@ctk.uni-lj.si ali pokličite na telefon 2003 432.' Below this text, there are two columns. The left column is titled 'Podatkovni tipi' and contains a list of data types with expandable dropdown menus: 'Genomika in transkriptomika', 'Proteini', 'Slikovni podatki', 'Sestavljeni ciljni podatki', and 'Zdravstveni podatki'. The right column is titled 'Podporne storitve' and contains a list of services: 'COVID 19 Viri' and 'Objavite podatke'.

LIBER (Ligue des Bibliothèques Européennes de Recherche)

Strokovno združenje evropskih raziskovalnih knjižnic.

Ustanovitev leta 1971.

Več kot 400 nacionalnih, univerzitetnih in drugih raziskovalnih knjižnic iz več kot 40 držav.

LIBER si prizadeva zastopati interese evropskih raziskovalnih knjižnic in njihovih univerz in ter raziskovalcev.

Več o LIBER www.libereurope.eu.

The 6 Pillars of Engaging Researchers in Research Data Management (RDM)

Delovna skupina LIBER Research Data Management (RDM).

RDM predstavlja pomemben steber v strategiji LIBER 2018-2022.

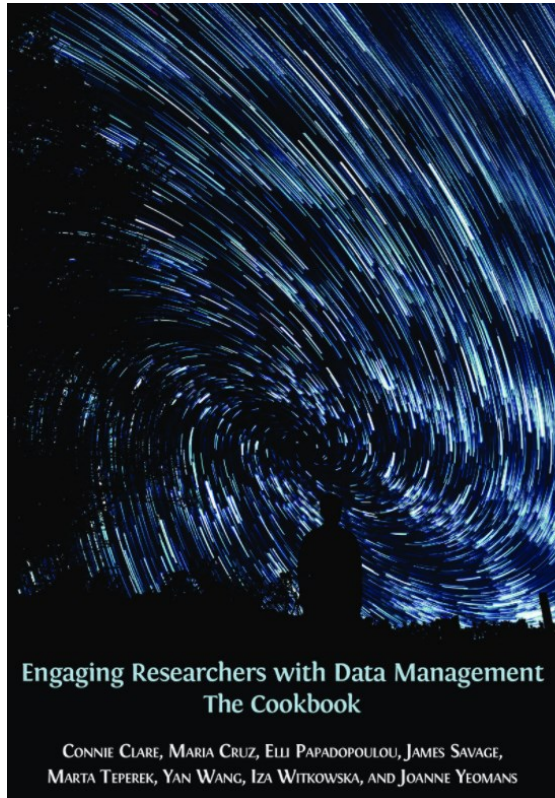
Cilj tega dokumenta so praktične smernice za knjižnice pri vključevanju raziskovalcev v RDM.

<https://libereurope.eu/wp-content/uploads/2020/12/The-6-Pillars-of-Engaging-Researchers-in-Research-Data-Management-RDM.pdf>

Priporočila, namenjena vodstvom institucij, knjižnicam in podpornim centrom.

Engaging Researchers with Data Management: The Cookbook (Claire et al., 2019)

24 študij praktičnih primerov vključevanja raziskovalcev v RDM:

[https://www.openbookpublishers.com/
product/1080](https://www.openbookpublishers.com/product/1080)

1. Spodbujanje vključevanja raziskovalcev v razvoj institucionalnih politik RDM

1. Sodelujte z vodstvom, oddelkom za informacijsko tehnologijo in raziskovalci pri vzpostavitvi različnih storitev RDM, ki jih lahko nudi in izvaja knjižnica.
2. Ponudite svoje strokovno znanje v zvezi z metapodatki in hrambo podatkov in splošno znanje s področja odprte znanosti.
3. Vključujte raziskovalce v oblikovanje institucionalne politike RDM.
4. Zagotovite, da bodo v institucionalni politiki aktivnosti na področju RDM prepoznane kot dejavnik za karierno napredovanje.
5. Uporabite vsako priložnost, da raziskovalcem predstavite primere praktičnih konceptov in dobrih praks RDM ter spodbujajte splošno ozaveščenost o politiki RDM.

2. Aktivno sodelovanje z raziskovalno skupnostjo

1. Spoznajte organizacijsko strukturo vaše ustanove.
2. V procese povezovanja aktivno vključite knjižničarje-specialiste za posamezna znanstvena področja.
3. Vseskozi razvijajte mrežo raziskovalcev in osebja, povezanega z RDM.
4. Prepoznajte primere dobre prakse in jih promovirajte. Vključujte dobre prakse v vaše storitve.
5. Kolikor je mogoče, uporabljajte jezik končnih uporabnikov, v tem primeru raziskovalcev.

2. Aktivno sodelovanje z raziskovalno skupnostjo - nadaljevanje

6. Podprite in predstavite vlogo zagovornikov RDM in strokovnjakov, ki imajo vlogo pri RDM (podatkovni stewardi, podatkovni knjižničarji).
7. Dajte raziskovalni skupnosti aktivno vlogo, npr. vključite predstavnike skupnosti neposredno v načrtovanje in vzpostavitev novih storitev na področju RDM, preizkusite svoje ideje s skupnostjo, dajte prednost in podporo dejavnosti, ki jih vodi skupnost, spodbudite skupnost, da prevzame vodilno vlogo.
8. Prisluhnite kritikam in pomislekom. Vzpostavljajte nove kreativne načine za zbiranje povratnih informacij, npr. raziskave, ankete, igre...

3. Aktivno vključevanje raziskovalcev na začetku kariere

1. Obrnite se na doktorske študente (prek delavnic, poštnih seznamov, družbenih omrežij itd.) in jim pojasnite pomen dobrih praks RDM.
2. Prepoznajte potrebe raziskovalcev na začetku kariere in njihove potrebe ter jih preslikajte v kontekst RDM.
3. Organizirajte usposabljanja o RDM, posebej namenjena študentom na doktorskem študiju, raziskovalcem na začetku kariere in njihovim mentorjem.
4. Povežite starejše raziskovalce, ki uporabljajo dobre prakse na področju RDM) s študenti na doktorskem študiju in raziskovalci na začetku kariere.

4. Vzpostavitev komunikacije med raziskovalci s sodelovanjem in podporo podatkovnih stewardov

Podatkovni stewardi: strokovnjaki za posamezna znanstvena področja, ki pokrivajo različne vidike RDM v raziskovalnih organizacijah, raziskovalnih skupinah, podporo pa dajejo tudi posameznim raziskovalcem.

Priprava načrta ravnanja z raziskovalnimi podatki, priprava podatkov za objavo itd.

Podatkovni stewardi niso podatkovni knjižničarji, a z njimi tesno sodelujejo.

Podatkovni stewardi morajo poznati zahteve raziskovalne organizacije glede RDM.

4. Vzpostavitev komunikacije med raziskovalci s sodelovanjem in podporo podatkovnih stewardov - nadaljevanje

1. Usposobljeni podatkovni stewardi naj bodo povezani in seznanjeni z različnimi storitvami, kot so na primer storitve knjižnice, IT storitve, storitve pravne službe, projektnih pisarn itd.
2. Podatkovni stewardi v izbrani raziskovalni organizaciji naj bodo povezani med sabo, da lahko uspešno povezujejo raziskovalce med fakultetami, oddelki ali raziskovalnimi skupinami.
3. Za obvestila in novice v zvezi z RDM uporabite različne komunikacijske kanale, od udeležbe na internih srečanjih, spletnih predstavitev do dobro razvite splošne spletne prisotnosti.

5. Usposabljanje za RDM

1. Določite izvajalce usposabljanja – podatkovne stewardde , ki pomagajo raziskovalcem in jih usposabljaajo.
2. Usmerite podporno osebje in raziskovalce na obstoječe vire za usposabljanje na področju RDM, ki so prosto dostopni.
3. Zagotovite, da so storitve podatkovnih stewardov raziskovalcem enostavno dostopne.
4. Zagotovite, da podatkovni stewardi poznajo raziskovalna področja, na katerih podpirajo raziskovalce.

5. Učinkovita komunikacija

1. Spoznajte komunikacijsko krajino vaše institucije, vloge, orodja za komunikacijo in uporabljeni jezik.
2. Pridobite dostop do ustreznih novic in poštnih seznamov. S končnimi uporabniki se povežite tudi preko družbenih omrežij.
3. Bodite na tekočem s povezovanjem s problematiko na tem področju, z različnimi iniciativami in smernicami.
4. Prepričajte se, da so vaše informacije točne.
5. Bodite vidni na spletnem mestu svoje institucije. Prepričajte se, da so vase spletne strani enostavno dostopne, najdljive in posodobljene.

5. Učinkovita komunikacija - nadaljevanje

6. Raziskovalci se pogosto ukvarjajo z RDM šele, kadar storitev dejansko potrebujejo. Pripravite svojo komunikacija v tej situaciji.
7. Vnaprej načrtujte svoja dejanja (čas, vire, orodja, zainteresirani deležniki, končni uporabniki).
8. Jezik in raven informacij prilagodite končnim uporabnikom.
9. Začnite z majhnimi koraki in postopno gradite storitve. Pri tem upoštevajte spremembe na področju RDM.
10. Seznanite se z dobrimi praksami in jih implementirajte. Dostopnih je veliko praktičnih primerov rešitev.

Zaključek

Kdo so deležniki pri RDM v raziskovalni organizaciji?

Vprašanje institucionalnih podlag za RDM – politike, pravilniki itd.?

Vloga in usposabljanje podatkovnih stewardov?

Vloga knjižnic?

Razvoj potrebne infrastrukture?